

Návrh na změnu školského zákona

13. 4. 2012, Školství

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2012

VI. volební období

Návrh

poslankyně Anny Putnové

na vydání

zákona,

kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Z Á K O N
ze dne2012,

kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Čl. I

Změna školského zákona

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 158/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 624/2006 Sb., zákona č. 217/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., 343/2007 Sb., zákona č. 58/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 242/2008 Sb., zákona č. 243/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 49/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 378/2009 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 331/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 472/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb. se mění takto:

1. § 78 včetně nadpisu zní:

"§ 78

Společná část maturitní zkoušky

(1) Povinnými zkušebními předměty společné části maturitní zkoušky jsou

a) český jazyk a literatura,

b) cizí jazyk, který si žák zvolí z nabídky stanovené prováděcím právním předpisem, nebo matematika; žák může zvolit pouze takový cizí jazyk, který je vyučován ve škole, jíž je žákem.

(2) Volitelnými zkušebními předměty společné části maturitní zkoušky jsou předměty stanovené prováděcím právním předpisem jako zkušební předměty pro nepovinné zkoušky. V rámci společné části maturitní zkoušky může žák konat nejvýše 3 nepovinné zkoušky.

(3) Zkouška z kteréhokoli zkušebního předmětu má formu didaktického testu. Stanoví-li tak prováděcí právní předpis, může být test konán elektronicky."

2. V § 78 odst. 1 se slova "a úroveň obtížnosti zkoušky"

3. V § 78a odst. 2 se slova "a dílčí zkoušky" a "a písemné práce" zrušují.

4. V § 78a se odst. 3 se zrušuje.

Dosavadní odstavce 4 až 6 se označují jako odstavce 3 až 5.

5. V § 79 odst. 1 se slova "nebo 3" nahrazují slovy "až 4".

6. V § 80 odst. 3 včetně poznámek pod čarou č. 25) a 25a) zní

"(3) Centrum

a) připravuje katalogy a zadání zkoušek společné části maturitní zkoušky,

b) zajišťuje výrobu zadání zkoušek společné části maturitní zkoušky a jejich distribuci do škol,

c) přijímá opatření nezbytná k zabezpečení veřejně nepřístupných informací (§ 80b odst. 1) před neoprávněným přístupem, použitím či zneužitím,

- d) zajišťuje zpracování a centrální vyhodnocení výsledků zkoušek společné části maturitní zkoušky,
- e) zajišťuje odbornou přípravu pedagogických pracovníků určených ředitelem školy k odborné přípravě pro výkon funkce zadavatele a komisaře,
- f) zajišťuje konání zkoušek ověřujících znalost právních předpisů upravujících organizaci, obsah a průběh maturitní zkoušky,
- g) vydává pedagogickým pracovníkům, kteří úspěšně vykonali zkoušku podle písmene f), osvědčení o způsobilosti k výkonu funkce zadavatele a komisaře,
- h) jmenuje komisaře a odměňuje je,
- i) je zpracovatelem^{25a)} registru podle odstavce 1,
- j) je správcem²⁵⁾ registru pedagogických pracovníků oprávněných k výkonu funkce komisaře, a zadavatele; registr obsahuje také rodná čísla pedagogických pracovníků, a nebylo-li rodné číslo přiděleno, jméno a příjmení a datum a místo narození,
- k) zveřejňuje informace podle § 80b odst. 2.

25) § 4 písm. j) zákona č. 101/2000 Sb.
25a) § 4 písm. k) zákona č. 101/2000 Sb."

7. V § 80 odst. 5 písm. d) se slova "komisaře nebo hodnotitele" nahrazují slovy "a komisaře".

8. Nadpis § 80a zní: "Společné ustanovení"

9. § 80a odst. 1 zní:

" (1) Zkoušky profilové části maturitní zkoušky, s výjimkou písemné zkoušky, se konají před zkušební maturitní komisí. Zkušební maturitní komise je jmenována pro každou třídu a obor vzdělání nebo pro více tříd nebo více oborů vzdělání, pokud se žáci vzdělávají ve stejné skupině oborů vzdělání. Členem zkušební maturitní komise může být jmenován rovněž odborník z praxe, z vysoké nebo vyšší odborné školy. Na zkušební maturitní komisi se vztahují ustanovení § 74 odst. 6 až 10 obdobně."

10. V § 80a odst. 3 a 4. se slova "s výjimkou dílčích zkoušek konaných ústní formou" zrušují.

11. V § 80a se odst. 5 se zrušuje.

Dosavadní odstavec 6 se označuje jako odstavec 5.

12. V § 80a odst. 5 se slova "Hodnotitelem pro daný zkušební předmět," zrušují.

13. § 80b včetně nadpisu zní:

"§ 80b

Zveřejňování informací

(1) Zadání zkoušky společné části maturitní zkoušky a jednotlivé zkoušky podle § 113 odst. 2 písm. a), jakož i jeho jakákoli část, a dále seznam odborníků, kteří posuzovali konečnou podobu didaktických testů, a jejich posudky, jsou informacemi veřejně nepřístupnými do okamžiku ukončení zkoušky. Centrum přijímá opatření nezbytná k tomu, aby veřejně nepřístupné informace byly zpřístupněny výhradně osobám, které jsou oprávněny se s nimi seznamovat. Zaměstnanci Centra, jakož i další fyzické osoby, které přijdou do styku s veřejně nepřístupnými informacemi, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o těchto informacích a neumožnit přístup k těmto informacím neoprávněným osobám. Veřejně nepřístupné informace podle tohoto odstavce nepodléhají právu na svobodný přístup k informacím.

(2) Do 7 dní po ukončení zkoušky Centrum zveřejní veškeré informace podle odstavce 1, a to též způsobem umožňujícím dálkový přístup. Ve stejné lhůtě a stejným způsobem zveřejní též správné odpovědi.

(3) Nejpozději v den oznámení výsledků žákům (§ 80c) Centrum zveřejní kompletní anonymizovaná data všech žáků, kteří se zúčastnili společné části maturitní zkoušky, ve kterých jsou každý žák, každá třída a každá škola označeni jedinečným kódem a je uveden druh školy podle § 7 odstavce 3 tohoto zákona. Uvedená data zveřejní též způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(4) Odstavce 1 až 3 se uplatní i pro náhradní termín."

14. Vkládá se nový § 80c, který včetně nadpisu zní:

"§ 80c

Oznámení výsledků žákům

(1) Výsledky společné části maturitní zkoušky obdrží studenti nejpozději do 30 dní od jejího konání; ministerstvo může prováděcím předpisem stanovit lhůtu kratší.

(2) Spolu s výsledky společné části maturitní zkoušky obdrží každý žák opis svých odpovědí s vyznačením chybných odpovědí."

15. V § 81 odst. 1 se slova "přičemž dílčí zkoušky konané formou didaktického testu a písemné práce koná" nahrazují slovy "a to".

16. V § 81 odst. 2 se věty: "Žák může konat opravnou zkoušku společné části maturitní zkoušky v jiné úrovni obtížnosti, než v jaké konal tuto zkoušku v řádném termínu." a "Koná-li žák opravnou nebo náhradní zkoušku, koná pouze tu část zkoušky, v níž neuspěl nebo ji nekonal. Pokud se žák přihlásil k opravné zkoušce v jiné úrovni obtížnosti, opakuje celou zkoušku." zrušují.

17. V § 81 odst. 11 písm. a) se části vět "termíny pro volbu úrovně obtížnosti zkoušek společné části maturitní zkoušky," a "termíny a pravidla pro opakování dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky konané formou písemné práce" zrušují.

18. V § 81 odst. 11 písm. b) zní

"b) postup a termíny přípravy zadání zkoušek společné části maturitní zkoušky, opatření nezbytná k zabezpečení veřejně nepřístupných informací (§ 80b odst. 1) před neoprávněným přístupem, použitím či zneužitím, případně podrobnosti postupu při zveřejňování informace podle § 80b odst. 2, pravidla pro přípravu, organizaci a řízení společné a profilové části maturitní zkoušky, zajištění

podmínek jejich průběhu a vyhodnocení výsledků, podrobnější vymezení činnosti orgánů a fyzických osob zajišťujících maturitní zkoušky, vymezení předpokladů pro výkon funkce zadavatele a komisaře, obsah a formu osvědčení k výkonu funkce zadavatele nebo komisaře, podrobnosti o činnosti zkušební maturitní komise a počtu, výběru a jmenování jejích členů a pravidla a termíny pro jmenování předsedů zkušebních maturitních komisí, komisařů a zadavatelů a pravidla pro odměňování předsedů zkušebních maturitních komisí a komisařů;"

19. § 82 zní:

"§ 82

(1) Každý, kdo konal

a) závěrečnou zkoušku, nebo

b) zkoušku profilové části maturitní zkoušky,

anebo byl z konání této zkoušky vyloučen, může písemně požádat krajský úřad o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky nebo o přezkoumání rozhodnutí o vyloučení ze zkoušky, a to do 30 dnů ode dne, kdy mu byl oznámen výsledek zkoušky nebo kdy mu bylo oznámeno rozhodnutí o vyloučení.

(2) Každý, kdo konal zkoušku společné části maturitní zkoušky, anebo byl z konání této zkoušky vyloučen, může písemně požádat ministerstvo o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky nebo o přezkoumání rozhodnutí o vyloučení ze zkoušky, a to do 30 dnů ode dne, kdy mu byl oznámen výsledek zkoušky se všemi náležitostmi podle § 80c nebo kdy mu bylo oznámeno rozhodnutí o vyloučení.

(3) Krajský úřad nebo ministerstvo rozhodne o žádosti podle odstavce 1 nebo 2 ve lhůtě 30 dnů ode dne jejího doručení, a to tak, že výsledek zkoušky žadatele změní nebo zruší a nařídí opakování zkoušky, pokud zjistí, že při této zkoušce byly porušeny právní předpisy nebo se vyskytly jiné závažné nedostatky, které mohly mít vliv na řádný průběh nebo výsledek zkoušky, a zároveň nelze přistoupit ke změně výsledku; v opačném případě výsledek zkoušky potvrdí. Česká školní inspekce a Centrum poskytují krajskému úřadu nebo ministerstvu součinnost při posuzování žádosti. Opakování závěrečné zkoušky nebo profilové části maturitní zkoušky se koná nejpozději do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí, a to před zkušební komisí, kterou jmenuje krajský úřad. Opakování společné části maturitní zkoušky se koná v nejbližším možném termínu, který pro konání společné části maturitní zkoušky stanoví prováděcí právní předpis, a to bez ohledu na to, zda je termín stanoven jako náhradní či opravný.

(4) Každý má právo nahlédnout do všech materiálů týkajících se jeho osoby, které mají význam pro rozhodnutí o výsledku zkoušky."

20. V § 184 odst. 1 se slova "a hodnotitele" zrušují.

21. V § 184 odst. 2 zní

"(2) Za výkon funkce předsedy zkušební komise pro závěrečné zkoušky, pro absolutorium v konzervatoři a absolutorium, funkce předsedy zkušební maturitní komise a komisaře náleží odměna, kterou s výjimkou komisaře poskytuje právnická osoba vykonávající činnost školy z finančních prostředků poskytnutých na tento účel podle § 163 odst. 1; v případě komisaře poskytuje odměnu Centrum. Výše odměny a pravidla vykazování výkonů těchto osob jsou stanoveny prováděcím

právním předpisem."

ČÁST DRUHÁ

Účinnost

Čl. II

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část

A. Zhodnocení dosavadní právní úpravy včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Zatímco před zavedením tzv. státních maturit, přesněji společné části maturitní zkoušky, se pohyboval počet neúspěšných studentů dle statistik MŠMT mezi třemi až sedmi procenty, v závislosti na typu střední školy (a to v součtu těch co u zkoušky neuspěli, a to ani při opravné zkoušce, či k ní nebyli připuštěni nebo se nedostavili), po jejich zavedení v loňském roce dle informací poskytnutých Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (dále jen "Centrum") rapidně vzrostla neúspěšnost na téměř 20% (přibližně 17.000 studentů); při započtení tzv. nepripuštěných studentů dokonce na více než 29%.

Pro společnou část maturitní zkoušky byly zavedeny dvě úrovně obtížnosti, a to proto, aby nedošlo k demotivaci gymnázií a kvalitních středních škol, a jejich žáci tak mohli zvolit těžší variantu a prokázat tak znalosti vyšší úrovně, než žáci méně náročných středních škol. Výsledky společné části maturitní zkoušky měly být využívány vysokými školami namísto přijímacích zkoušek. Situace je ovšem taková, že 86% žáků zvolilo v loňském roce jednodušší variantu; zároveň drtivá většina vysokých škol na změněný systém maturit při přijímání uchazečů o studium nijak nereflektovala.

Pokud jde o možnou využitelnost společné části maturitní zkoušky pro vysoké školy, lze se setkat s následujícími problémy:

- 1. obsah** - v povinné části se zkouší jen část předmětů, chybí řada jiných. Studium na vysoké škole je vysoce specializované, pokud by měl student prokázat znalosti z příslušné oblasti maturitou, často by musel konat nepovinné zkoušky ve společné části.
- 2. rozsah** - minimální zkoušená středoškolská úroveň nemůže být dostatečná pro vysokoškolské studium.
- 3. funkce** - maturitní zkouška ověřuje znalosti nabyté na střední škole, vysokoškolský způsob studia je jiný, mnohdy vyžaduje jiné předpoklady, které maturita zpravidla neprověří.
- 4. právní překážky** - z žádného právního předpisu neplyne, že by právo na vysokoškolské vzdělání bylo časově omezené. Z toho důvodu není možné, aby o možnost být přijat ke studiu přišel uchazeč jen proto, že maturoval v době před zavedením společné části maturitní zkoušky. Proto je nepochybné, že vysoké školy by nemohly upustit od konání standardních přijímacích zkoušek pro "ostatní" uchazeče. Ani tak by ale patrně nemohly přijímat uchazeče toliko na základě určitého výsledku ze společné části maturitní zkoušky, neboť by tím diskriminovaly ony ostatní uchazeče, kteří příležitost konat společnou část maturitní zkoušky neměli. Je proto zřejmé, že společná část maturitní zkoušky by mohla být nanejvýš jedním z posuzovaných kritérií, ovšem za podmínky, že

by na její roveň byla postavena podmínka jiná, ekvivalentní (např. výsledky dříve složené maturitní zkoušky).

Z uvedeného plyne, že současná podoba státních maturit neplní stanovené funkce, a to navzdory významné studijní a administrativní zátěži, kterou pro střední školy, jejich studenty a pedagogy, jakož i realizující subjekt představuje. Vedle toho představuje nemalou zátěž pro stát, který celou složitou proceduru financuje; a to v době hospodářské stagnace. Navrhuje se proto zjednodušení společné části maturitní zkoušky, které lépe reflektuje **základní požadavek, který má státní maturita plnit - sjednocení minimálních požadavků na úroveň vzdělání garantovanou státem.**

Současná právní úprava společné části maturitní zkoušky dále neposkytuje dostatečné záruky transparentnosti a možnosti uplatňování práv a oprávněných zájmů žáky, na něž dopadá, když nezaručuje zveřejnění podstatných součástí umožňujícího kontrolu širokou veřejností, a také nedostatečně procesně chrání studenty proti průtahům či možným neoprávněným zásahům či závěrům pověřených osob či státních orgánů. A to zejména tím, že nestanovuje závaznou lhůtu, v níž mají být žáci se svými výsledky seznámeni, a zároveň nedostatečně upravuje možnosti jejich procesní obrany.

Současná právní úprava dopadá na muže i ženy stejným způsobem.

B. Principy navrhované právní úpravy

Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům se navrhuje zavést zjednodušení společné části maturitní zkoušky, a to

- a) vypuštěním více úrovní,
 - b) jednotným stanovením dvou povinných zkoušek, a to z českého jazyka a literatury a dále cizího jazyka nebo matematiky
 - c) stanovením jediné formy zkoušky v podobě didaktického testu,
- doprovázeným zjednodušením příslušného ustanovení § 78. Tento způsob zkoušení ve společné části umožní dosáhnout definovanému cíli garance úrovně dosaženého vzdělání.

Stejně tak se navrhuje možné rozšíření profilové části maturitní zkoušky. Profilová část zkoušky, která je organizována jiným způsobem a jsou voleny jiné způsoby zkoušení studenta než písemný didaktický test, a která je zajišťována školou, tak bude prověřovat ty znalosti studenta, které z podstaty věci nemůže prověřit didaktický test společné části.

Dále se navrhuje zvýšit transparentnost a zlepšit právní postavení žáků v souvislosti s konáním společné části maturitní zkoušky, a to

- a) zakotvením povinně zveřejňovaných informací,
 - b) zakotvením závazného termínu, v němž musí být žák vyrozuměn o výsledku zkoušky,
 - c) zakotvením povinnosti poskytnout žákovi základní odůvodnění jeho výsledku v podobě popisu jím vyplněného testu společně s vyznačením špatných odpovědí,
- provedené podstatnou změnou ustanovení § 80b a vložení nového § 80c.

Společně s precizací právního postavení žáků jako subjektů podřízených výkonu veřejné moci v souvislosti se společnou částí maturitní zkoušky, se navrhuje odpovídající precizace postavení žáků u závěrečné zkoušky nebo profilové části maturitní zkoušky, a to

- a) změnou lhůty pro podání žádosti o přezkum,
 - b) povinností ministerstva rozhodnout o žádosti namísto stávající povinnosti vyrozumět o výsledku přezkoumání,
- doprovázené zjednodušením příslušného ustanovení § 82.

Nadále zůstává k dispozici rozsáhlý prostor pro úpravu podrobností prováděcí vyhláškou. Nad rámec jí nyní svěřených oblastí předpokládá návrh též možnost stanovit vyhláškou konání didaktického testu v elektronické podobě, resp. možnost zakotvit možnost konat didaktický test v elektronické podobě.

Navrhovaná právní úprava dopadá na muže i ženy stejným způsobem.

C. Promítnutí změn do prováděcích předpisů a metodických aktů

Po přijetí změny bude nezbytné přistoupit k **podstatné změně vyhlášky** Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou a k **nevýznamné technické změně metodického doporučení** Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 13 009/2011-23 pro zabezpečení maturitní zkoušky žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky spočívající ve vypuštění textu "popř. některé dílčí zkoušky společné části maturitní zkoušky" v bodě 1.5.

D. Soulad s ústavním pořádkem, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s právem Evropské unie

Návrh zákona je nejen v souladu s ústavním pořádkem ČR, ba co víc, navrhovaná právní úprava zvyšuje míru prostoupení ústavních práv a principů do právní reality oproti současnému stavu, a to tím, že v souladu s principem transparentnosti upravuje zveřejňování podstatných aspektů společné části maturitní zkoušky, a dále v souladu s právem na spravedlivý proces upravuje závaznou lhůtu, v níž je žák oprávněn seznámit se s výsledky, upravuje minimální požadavky na formát výsledků odpovídající v rovině faktické odůvodnění, a konečně zpřesňuje mechanismus přezkoumávání průběhu a výsledků společné části maturitní zkoušky. Tím významným způsobem zvyšuje ústavní standard celého institutu společné maturitní zkoušky, a to nejen ve vztahu k žákům, kterých se přímo týká, ale též celé společnosti, která tak může efektivněji vykonávat kontrolu nad tak důležitým procesem jako je státní kontrola výsledků středního vzdělávání.

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, jakož i s právem Evropské unie.

Ustanovení významných mezinárodních smluv, které na věc dopadají (zejména čl. 26 Všeobecné deklarace lidských práv, čl. 13 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech či čl. 2 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod) zpravidla konstatují nezbytnost vzdělání, pročež požadují všeobecný přístup k němu (v závislosti na podmínkách dané země). Přesný způsob kontroly dosažených výsledků ovšem neregulují.

S ohledem na to, že vzdělání patří mezi oblasti, v nichž Evropská unie nevykonává svou pravomoc, lze mít za to, že předpisy Evropské unie, judikatura soudních orgánů Evropské unie nebo obecné právní zásady práva Evropské unie se na měněnou oblast přímo nevztahují. V obecné rovině lze však zmínit, že navrhovaná právní úprava nerozlišuje mezi občany České republiky či ostatními občany Evropské unie, ani nedůvodně nerozlišuje mezi jinými skupinami osob, čímž naplňuje jednu ze základních ústavních zásad Evropské unie spočívající ve všeobecném zákazu diskriminace.

E. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Navrhovaná úprava přináší významné administrativní zjednodušení při konání společné části maturitní zkoušky, a to jak ve fázi přípravné, ve fázi konání, tak v následné fázi hodnocení. Tím budou na Centrum kladeny podstatně nižší nároky, které významným způsobem zlevní

uskutečňování společné části maturitní zkoušky. Tím bude mimo jiné otevřena cesta k úsporám státního rozpočtu. Jedinou novou povinností Centra, s níž by mohly vzniknout Centru náklady, bude přiložení opisu odpovědního archu žákovi, a zároveň zveřejnění relevantních informací. Rozsah zveřejněných údajů ovšem nebude nijak mimořádný, provedení zveřejnění tedy může prodražit práci jednoho pracovníka nanejvýš o několik hodin. Z toho důvodu **lze předpokládat, že nově navrhovaný systém povede k úsporám veřejných prostředků**, a to aniž by derogoval funkce, které společná část maturitní zkoušky nyní plní.

Nepatrné zvýšení nákladů by bylo možné předpokládat v důsledku precizace přezkumného řízení společné části maturitní zkoušky ministerstvem. Je však třeba upozornit, že změna bude mít zejména důsledky právní, nikoli faktické. Pracovníci v současnosti se zabývající žádostmi o přezkum, se jimi budou zabývat nadále, pouze jimi vyhotovované "odpovědi" budou mít závazné dopady. V této oblasti tedy žádné zvýšení nákladů očekávat nelze.

Návrh zákona nabude mít dopad na rozpočty územních samosprávných celků.

E. Dopady na podnikatelské prostředí České republiky, sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopady na životní prostředí

Zákon zlepšuje postavení žáků středních škol, zjednodušuje i administrativu pro střední školy samotné. Stanovením závazného termínu pro oznámení výsledků je navíc způsobilý pozitivně ovlivnit činnost vysokých škol, které díky tomu budou schopné ověřit podmínky pro přijetí ke studiu v legitimně očekávané době, a podle toho potom dále postupovat v přijímacím řízení. Navrhovaná opatření však nejsou činěna na úkor jiných skupin obyvatelstva či jiných subjektů.

Lze mít za to, že vyjma pozitivních dopadů na výše uvedené skupiny subjektů (žáci, střední školy, vysoké školy), nejsou navrhovaná opatření vůbec způsobilá vyvolat jakékoli jiné zde sledované dopady.

II. Zvláštní část

K části první

K bodům 1 až 4

Změna v bodu 1 představuje podstatné zjednodušení společné části maturitní zkoušky spočívající ve standardizaci obsahu povinné části zkoušky, která má zajistit ověření minimálních standardů ve stěžejních předmětech, a to prostřednictvím jediného didaktického testu. Zároveň se přistupuje k jediné úrovni obtížnosti.

Tato změna má

1. zajistit zavedení jednotného standardu pro ověřování minimálních nároků pro úspěšné složení maturitní zkoušky ve formě dvou povinných předmětů, které lze považovat za předměty základní,
2. odstranit nedůvodné zatěžování žáků středních škol rozsáhlými způsoby testování, a to v době, kdy potřebují rozložit svou pozornost a energii vedle společné části maturitní zkoušky také k profilové části maturitní zkoušky a přípravě na přijímací řízení na vysoké školy, a to s ohledem na to, že společná část maturitní zkoušky neplní a nemůže plnit funkci ve vztahu k přijímacímu řízení,
3. odstranit druhou úroveň, jejíž existence se ukázala jako nadbytečná, a v souvislosti se všemi uvedenými důsledky také
4. přinést podstatné administrativní zjednodušení způsobilé mimo jiné
5. přinést úspory ve státním rozpočtu.

Body 2 až 4 jsou jen technickými změnami ustanovení navázaných na změnu provedenou bodem 1.

K bodu 5

Navrhuje se rozšíření možnosti zvolit počet předmětů profilové části maturitní zkoušky z nejvýše 3 na nejvýše 4. Dolní hranice 2 zůstává nezměněna.

Středním školám se tak poskytuje větší prostor pro uplatnění vlastních požadavků kladených na jejich žáky, které mohou být motivovány i snahou o vyšší náročnost profilové části maturitní zkoušky po podstatném administrativním zjednodušení její společné části. Nadto je třeba zohlednit, že profilová část maturitní zkoušky je organizována jiným způsobem a jsou voleny jiné způsoby zkoušení studenta než didaktický test, proto umožní prověřovat ty znalosti studenta, které z podstaty věci nemůže prověřit didaktický test společné části.

K bodu 6

Jde pouze o legislativně technickou změnou reagující na změnu provedenou bodem 1 a bodem 13.

K bodu 7

Jde pouze o legislativně technickou změnou reagující na změnu provedenou bodem 13.

K bodu 8

Jde pouze o legislativně technické opatření spočívající v přidání nadpisu, jehož cílem je zjednodušit orientaci v rozsáhlé právní úpravě.

K bodům 9 až 12

Jde pouze o legislativně technické změny reagující na změnu provedenou bodem 1. Bod 9 zároveň zakotvuje racionální výjimku, podle níž se písemná zkouška jako součást profilové části maturitní zkoušky nekoná, na rozdíl od ústní zkoušky, před komisí.

K bodu 13

Zavádí se postup pro povinné zveřejňování relevantních informací souvisejících s konáním společné části maturitní zkoušky. Společně s ním se také zavádí ochrana těchto informací po dobu, po níž je to žádoucí; a to za účelem odstranění pochybností i před využitím (možným zneužitím) práva na svobodný přístup k informacím.

Konkrétně se stanovuje, které informace je žádoucí chránit před ukončením společné části maturitní zkoušky. Jde o zadání společné části maturitní zkoušky a jednotlivé zkoušky podle § 113 odst. 2 písm. a), jakož i jeho jakékoli části, a dále o seznam odborníků, kteří posuzovali konečnou podobu didaktických testů, a jejich posudky. Jména odborníků a jejich posudky je vhodné chránit, aby se předešlo případným nátlakům a snahám o korupční jednání ve vztahu k těmto odborníkům.

Naopak po ukončení zkoušky je žádoucí v co možná nejvyšší míře zpřístupnit rozhodné údaje, a to za účelem zajištění veřejné kontroly a odstranění případných pochybností o obsahu zkoušky a korektního způsobu jeho vytvoření.

K bodu 14

Zavádí se minimální standardy ochrany postavení žáka, který konal společnou část maturitní zkoušky, a to v podobě závazné lhůty, v níž má být seznámen se svými výsledky, a v podobě esenciálního odůvodnění jeho výsledků (prostřednictvím informace o tom, které jeho odpovědi byly špatné).

Lhůta 30 dní byla zvolena v analogii se lhůtou, kterou má k vyrozumění o výsledku přijímacího řízení vysoká škola (podle § 50 odst. 5 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)). Praxe ukazuje, že tato lhůta je pro vysokou školu dostačující, a to i navzdory mnohosti způsobů ověřování podmínek pro přijetí. Jelikož podklady zpracovávané Centrem se v tomto směru jeví jednodušší, lze mít za to, že uvedená lhůta bude dostatečná i pro něj. Zároveň se stanovuje možnost ministerstva stanovit prováděcím předpisem lhůtu kratší. Zkrácení lhůty lze předpokládat v případě realizace didaktického testu elektronickou formou, které lze očekávat s ohledem na aktuální vývoj v oblasti elektronizace veřejné správy.

Alespoň základní odůvodnění výsledku zkoušky je nezbytným předpokladem pro reálnou možnost žáka hájit svá práva a oprávněné zájmy v případném přezkumném řízení. Jeho existence je ovšem také způsobilá od zahájení přezkumného řízení odradit, jestliže již ze samotné konfrontace se špatnými odpověďmi žákovi vyplyne, že jím absolvované části zkoušky byly vyhodnoceny správně.

Seznámení s okruhem špatných odpovědí má význam i v rovině personální a pedagogické.

Jednak si v obecné rovině každý zaslouží vědět, na základě jakých konkrétních skutečností byl vyhodnocen tak, jak byl vyhodnocen, a dále si každý žák může vzít ze znalosti špatných odpovědí ponaučení, ve kterých oblastech zkoumaného učiva by měl doplnit své znalosti, a to bez ohledu na to, zda u společné části maturitní zkoušky uspěje či nikoli.

K bodům 15 až 17

Jde pouze o legislativně technické změny reagující na změnu provedenou bodem 1.

K bodu 18

Jde pouze o legislativně technickou změnou reagující na změnu provedenou bodem 1 a bodem 13.

K bodu 19

Tato změna přináší precizaci právního postavení žáků jako subjektů podřazených výkonu veřejné moci v souvislosti s konáním společné části maturitní zkoušky, a jako vedlejší efekt zároveň precizuje postavení žáků v souvislosti s konáním profilové části maturitní zkoušky nebo závěrečné zkoušky.

V prvé řadě upravuje přezkumné řízení průběhu a výsledků společné části maturitní zkoušky tak, aby odpovídalo přezkumnému řízení téhož v případě profilové části maturitní zkoušky nebo závěrečné zkoušky. Tedy aby nebylo procesně rozlišováno mezi právy na zajištění řádného průběhu jednotlivých druhů zkoušek. V souvislosti s tím také prodlužuje lhůty, v nichž může žák o přezkum požádat. Současné lhůty pěti a osmi dní se jeví jako zcela nevyhovující, neboť neposkytují žákovi dostatečný prostor k hájení jeho práv a oprávněných zájmů, když mu nedávají dostatečný prostor např. na vyhledání odborníka či právního zástupce. Tím jsou nejen porušeny některé ze základních zásad činnosti správních orgánů, ale také je podstatným způsobem omezeno ústavní právo žáků na spravedlivý proces. Takový stav je v demokratickém právním státě, kterým Česká republika je, zcela nepřijatelný.

O absurditě takto krátce nastavených lhůt vypovídá jednak jejich porovnání se lhůtou 30 dní, kterou mají pro podání žádosti o přezkum uchazeči o studium na vysoké škole, ale též se lhůtou 30 dní, kterou má k rozhodnutí (resp. aktuálně k vyjádření) o jejich žádosti příslušný krajský úřad nebo ministerstvo. Není přitom známý žádný důvod, proč by žáci středních škol neměli být nadáni srovnatelnou lhůtou.

K bodu 20 a 21

Jde pouze o legislativně technické změny reagující na změnu provedenou bodem 1.

K části druhé

Jelikož novela představuje změnu toliko ve specifické oblasti, která je časově umístěna do poměrně krátkého období, bude doba potřebná k přizpůsobení se změnám, jakož i k úpravě prováděcích předpisů a metodik, zajištěna přirozeně, a to dobou mezi platností novely a termínem realizace maturitní resp. závěrečné, zkoušky, resp. počátkem její přípravy. Postačí tedy "standardní" legisvakance v délce 15 dní.

V Praze dne 2. 4. 2012